



Noies jugant, segle IV a.C.  
Col·lecció Museu de l'Ermitage, Sant Petersburg.

## GEDE Grup d'Estudi de Dones i Esport



# Informació sobre esport femení: el gran oblit

Eugenia Ibáñez

Periodista

Les referències a l'esport femení als diaris d'informació esportiva han arribat a mínims difícilment superables. Premsa, ràdio i televisió han arribat a la conclusió, per la via dels fets consumats, que l'home és l'únic mereixedor de convertir-se en notícia en els mitjans informatius. La premsa esportiva i les seccions d'esport dels diaris d'informació general ignoren sistemàticament la dona esportista, no informen sobre les seves activitats, ho fan malament i a deshora i impossibiliten un seguiment de les competicions o torneigs femenins. A determinats mitjans els agrada de mostrar un model de dona molt allunyat de la pràctica esportiva, lleugera de roba o simplement nua, prototip destinat, pel que sembla, a atreure una mena de lectors més interessats per les publicacions de contingut obertament masculista que no pas per la informació estrictament esportiva.

L'aclaparadora presència que ha aconseguit el futbol als diferents espais informatius ha fet que, a causa d'una inèrcia ben fàcil, els periodistes hagin conclòs que també en altres especialitats esportives el paper de la dona no és digne de ser tingut en compte. En el fet d'arribar a aquesta situació ha influït de manera decisiva que en les plantilles dels diaris su-

posadament especialitzats en esport –el cert és que l'única especialització, i molt superficial, és la del futbol– i a les seccions d'esport dels altres mitjans, la presència de dones periodistes és sols testimonial. Succeeix, doncs, que el professional de la informació acaba moltes vegades escrivint només sobre allò que a ell li agrada, o sobre allò que li agrada al director, o sobre allò que interpreta que li agrada al lector, sense valorar que la societat també és plural en les seves preferències esportives. És possible que a una immensa majoria li agradi el futbol, però a una part d'aquesta majoria també li interessen d'altres esports sobre els quals mai no troba informació. Amb estricte rigor professional, premsa, ràdio i televisió haurien d'informar sobre allò que és notícia, no sobre allò que els professionals volem que sigui actualitat. Però les seccions d'esport trenquen qualsevol plantejament professional. Es pot llegir, o escoltar o veure amb tot luxe de detalls, quina és la marca de calçotets que usa l'estrella de futbol del moment, o la braseria on van a menjar per celebrar l'aniversari de l'àvia del davanter centre de torn, però s'omet la presència d'un equip femení en una final europea. No hi ha criteris professionals i dubto que aquestes siguin les preferències dels lec-

tors. M'agradaria creure que l'afecionat a l'esport és molt més intel·ligent que això.

### De la pobresa a la misèria

Les anteriors afirmacions podrien ser el fruit d'una simple percepció dels espais esportius, perquè no cal ser una llumenera per arribar a la conclusió que les dones esportistes no existeixen, informativament parlant. Però són també el resultat de dos treballs realitzats amb quatre anys de diferència per qui això signa i per la també periodista Manoli Lacosta. En tres setmanes de 1994 –3/19 de febrer, 24/30 d'abril i 24/30 de juliol– vam analitzar el contingut informatiu de les seccions d'esports de quatre diaris d'informació general –*Avui*, *La Vanguardia*, *El Periódico* i *El País*– i de dos diaris d'esports –*Mundo Deportivo* i *Sport*–. Quatre anys després, vam repetir el treball, però el vam limitar a una única setmana, 19-25 d'abril, i als dos diaris esportius citats. La comparació entre els dos estudis realitzats en la mateixa setmana de 1995 i 1999 demostra que la presència de la dona esportista als mitjans informatius ha disminuït fins a quedar reduïda al no-res. Emulant els germans Marx podem dir que la presència de l'esport femení als mitjans informatius ha

superat la pobresa per arribar a las més altes cotes de la misèria.

### Poc i dolent

En quatre anys, el percentatge d'imatges, notícies i referències de qualsevol índole relatives a la pràctica esportiva de la dona que apareixen al Mundo Deportivo i al Sport ha sofert un descens molt acusat. Aquesta pèrdua d'espai informatiu ha estat una disminució sobre percentatges ja miserables que el 1995 semblaven difícilment superables a la baixa. La metodologia dels dos treballs ha estat idèntica: anàlisi de contingut i càlcul dels espais informatius, nombre d'informacions, fotografies i textos que els sis diaris dedicaven a la dona esportista. Els resultats han estat descoratjadors: la presència de la dona esportista als sis diaris ha estat poca i dolenta, molt dolenta, perquè una part important de les informacions que tenien a la dona com a objectiu donaven preferència a les coses anecdòtiques per damunt dels temes tècnics, i prioritzaven la frivolitat sobre la pràctica esportiva, si no és que ridiculitzaven aspectes que en l'esport masculí mai no eren destacats ni elogiats. Al marge d'altres consideracions sobre la qualitat de la informació, les fredes xifres del treball de 1995 van ser les següents:

**Notícies:** el 4 % de les publicades corresponien a dones esportistes. Més del 50 % d'aquestes notícies corresponien al tennis femení, ja que el 1995 va coincidir amb una de les millors èpoques d'Arantxa Sánchez Vicario i Conchita Martínez.

**Fotografies:** solament el 3,44 % de les imatges esportives publicades pels sis diaris van correspondre a dones esportistes. D'aquestes, el 73 % eren de tennis. Quatre anys després, l'actualització parcial del treball anterior va demostrar que la situació anava com més va pitjor. Les tres setmanes analitzades van ser limitades a una de sola, 19-25 d'abril, per considerar que era la que acumulava més esdeveniments esportius i la que, en conseqüència, podia oferir-nos percentatges més aclaridors. La comparació entre les dues setmanes d'abril de 1995 i de 1999

va demostrar que l'esport femení havia desaparegut pràcticament dels dos diaris. Els percentatges obtinguts el 1999 van ser els següents:

**Fotografies:** De les 462 publicades en total pels dos diaris, solament 2 van correspondre a dones esportistes, les dues de tennistes, aproximadament el 0,4 % del total. En cinc edicions no apareix ni una sola imatge de dona esportista. De les dues fotografies, una és minúscula, un cap, obligat per la compaginació del diari. La segona correspon a Arantxa.

**Notícies:** Els dos diaris van publicar al llarg de la setmana 1.003 notícies en total, sense considerar-ne la mida i la situació a la pàgina, 22 d'elles dedicades a l'esport femení, el 2% del total. Solament en dues ocasions, dissabte i diumenge, s'encapçala pàgina amb informacions relatives a dones esportistes i les dues corresponen a Arantxa Sánchez Vicario.

La comparació dels dos treballs de 1995 i 1999 és la següent:

**Notícies:**  
1995: 4 % de les informacions corresponen a dones esportistes.  
1999: 2 % de les informacions corresponen a dones esportistes.

**Fotografies:**  
1995: 3,44 % són imatges de dones esportistes.  
1995: 0,4 % són imatges de dones esportistes.

### Seguiment informatiu nul

Els resultats d'aquesta anàlisi ens permeten de deduir que l'esport femení és, des del punt de vista informatiu, una activitat poc menys que clandestina, menyspreada, infravalorada, oblidada i tractada sense cap respecte ni consideració. Els sis mitjans estudiats coincideixen a donar un tractament desigual a fites esportives aconseguides en condicions similars per home i dona, i tant se val que es tracti de competicions nacionals o internacionals, perquè el tracte discriminatori que pateix la dona en la seva condició d'esportista no

s'atura a les fronteres. Conscientment, o inconscientment, la informació sobre les activitats femenines es relega a un segon terme, fins i tot en torneigs que inclouen totes dues categories.

La publicació o l'exclusió de notícies relacionades amb l'esport femení no respon a criteris informatius o d'actualitat. De fet, únicament les competicions de tennis en què participaven Arantxa Sánchez i Conchita Martínez tenien, en els períodes estudiats, un seguiment rigorós i correcte. Als diaris analitzats no vam trobar ni una sola disciplina esportiva amb participació femenina el seguiment informatiu de la qual permetés, encara que fos vagament, intuir què succeïa en aquell esport, com es desenvolupava la competició, quines notícies produïen o on se celebraven les competicions d'elit locals. Amb aquesta penúria informativa, la subsistència de l'esport femení és gairebé un miracle diari, un exercici permanent de constància de les dones i homes que hi treballen i s'hi aboquen i, també, una frustració quotidiana en comprovar l'enorme esforç que s'ha de fer per obtenir uns resultats exigus.

### Les noies, sense referents

L'oblit a què els mitjans informatius sotmeten l'esport femení i l'inadequat tractament que en fan tenen una greu conseqüència en l'etapa de formació de les noies. La versió que de la pràctica esportiva arriba a les escoles i les llars, té, fonamentalment, protagonistes masculins. Per a les nenes, per a les dones en general, queda una interpretació distorsionada de la seva quota de participació en aquest món. Els manquen mites als quals seguir, referents, els falta informació i no hi ha esportistes amb carisma que puguin ser un mirall a imitar en la seva etapa de formació. No ha d'estranyar a ningú que cada dia sigui més difícil que les noies practiquin l'esport a les escoles i que les alumnes assumeixin com un fet evident que la competició, l'esforç en els entrenaments i la competició, són privatis dels seus companys.

La masculinització de la pràctica esportiva, l'exclusió de la dona de la competició,

comença als mitjans informatius que, sistemàticament, l'eludeixen com a practicant. Els mites en l'esport, que amb tant d'entusiasme i dedicació creen premsa, ràdio i televisió són sempre homes, no hi ha dones en aquest Olimp informatiu, amb la qual cosa a la nena se li acaba inculcant una versió final de l'esport "solament per a homes". En massa casos, el paper que els mitjans informatius atorguen a les dones es limita a la versió més "femenina" de l'esport, a aquesta interpretació tan masculista que vincula la dona amb la cursileria, la posa o el lluïment generós del cos.

### **Paper de comparsa**

La presència de la dona en la premsa esportiva obeeix amb excessiva freqüència a motius molt diversos, no necessàriament relacionats amb la pràctica esportiva. Poden ser motius estètics, per allò, potser, que cal alegrar la vista al baró, i anecdòtics, o limitar-se a curiositats variades, atorgant a la dona el paper de comparsa, *divertimento*, descans del lector en múltiples facetes. De la lectura, també superficial, del seu contingut es desprèn amb facilitat que els diaris no tenen criteris clars sobre quina mena d'informacions han de donar de les dones en la seva condició d'esportistes.

La informació sobre l'activitat esportiva de la dona en els mitjans analitzats és completament residual, no equiparable en absolut al contingut de textos referits als homes. No serveix de res que determinades competicions siguin mixtes, perquè la informació femenina sempre anirà a les últimes línies, sempre serà susceptible de desaparèixer en el cas, sempre probable a les redaccions, que a darrera hora arribin notícies considerades més importants, sempre protagonitzarà el títol l'esportista home i es relegarà la dona a l'anonimat dels últims paràgrafs. Informar sobre la competició esportiva de la dona no és per als diaris analitzats una exigència professional. Els èxits femenins apareixen sense rigor, sense exigències d'actualitat. Veri-

tables triomfadores espanyoles a nivell mundial passen poc menys que desaparebudes a la premsa local, relegades a un breu, una fotografia en el cas que el seu rostre sigui atractiu, o simplement poster-gades a l'oblit total. Les dones esportistes espanyoles han de lluitar en els seus respectius escenaris d'entrenament i, simultàniament, mantenir una batalla, potser més dura, contra el silenci que envolta el seu treball i els seus èxits. Mentrestant, una part molt important del contingut informatiu esportiu dels diaris es destina a aspectes de la vida de la dona que no tenen res a veure amb l'esport. La dona és, als diaris analitzats, un peculiar complement de distracció, no un objectiu informatiu. Amb massa freqüència, notícies de rellevància es trivialitzen, es redueixen a la mera anècdota, com si als periodistes especialitzats en esport els fes vergonya incloure a les seves pàgines àmplies informacions amb la dona com a protagonista.

### **Informació sense continuïtat**

Cap lector, sigui home o dona, que tingui un interès per l'esport centrat en el seguiment de les activitats esportives femenines trobarà als diaris especialitzats la forma de mantenir viu el seu interès. És cert que la presència masculina en esports més o menys minoritaris és més aviat escassa en els mitjans informatius, però també ho és que cap esdeveniment important de l'esport masculí és oblidat. Però del femení sí. Competicions femenines que han assolit un nivell tècnic digne de ser tingut en compte, com ara el bàsquet, l'hoquei herba o el voleibol, passen completament desaparebudes per als mitjans, condemnades al silenci informatiu, relegades a l'anonimat. Les escasses notícies d'esport femení que es publiquen manquen de lògica informativa, de continuïtat o fins i tot de rigor, potser perquè a penes hi ha periodistes que segueixin de forma continuada aquesta part de la seva especialitat. Un diari pot anunciar avui l'inici d'una competició o torneig i a l'endemà no posar ni una línia amb els re-

sultats finals. Es poden incloure en una edició els primers resultats d'una Copa de la Reina, per exemple, però el més segur és que el lector no sàpiga quin equip n'acaba proclamant-se campió per la senzilla raó que el mateix diari no publicarà aquesta notícia. El seguiment d'una informació, base indefugible d'un correcte exercici professional, es converteix en una quimera quan es tracta de les activitats esportives de la dona. Es nega a les esportistes el reconeixement públic de la seva progressió en el treball, perquè ni tan sols els rècords d'Espanya en atletisme o natació, la consecució d'una Copa de la Reina, o d'un campionat d'Europa mereixen el més mínim espai a les seccions i diaris especialitzats.

Però no només són els mitjans informatius els culpables de l'oblit i la discriminació que pateix l'esport femení. Vull citar dues dades que em semblen paradigmàtiques de la situació que he tractat de descriure:

- El 8 de juliol de 1998 va morir Lili Álvarez. Lili, la pionera del tennis a Espanya i triple finalista de Wimbledon el 1926, 1927 i 1928, va morir als 93 anys d'edat. A Lili se li va concedir la Medalla d'Or al Mèrit Esportiu 18 dies després de la seva mort, a títol pòstum: amb 93 anys no n'hi va haver prou perquè recollís en vida el reconeixement que la societat li devia.
- Pilar del Castillo, ministra d'Educació, Cultura i Esport, va dir el juny del 2000, en la seva primera compareixença davant el Congrés, que estava disposada a potenciar "al màxim" l'esport femení. Poc després la ministra va donar a conèixer els nomenaments dels alts càrrecs del seu gabinet: ni una sola dona entre el que pot considerar-se el *staff* d'elit. Sense la presència de dones als llocs de presa de decisions sembla difícil que la ministra pugui canviar el rumb absolutament de res.

